



Moduł Why?

Koordinator

Manuel Célio Conceição

Neuza Costa, Pedro de Sousa
(University of Algarve, Faro)

Współautorzy

Nemira Mačianskienė

Lina Abraitienė, Vilma Bijeikienė, Vaida Misevičiūtė, Daiva Pundziuvienė
(Vilniaus Magnus University, Kowno)

Anna Murkowska

Joanna Fituła, Jacek Romaniuk, Marta Wojakowska
(Uniwersytet Warszawski)

Kris Peeters

(University of Antwerp)



Funded by the
European Union



Spis treści

WSTĘP

ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

CZĘŚĆ 1. PILNA POTRZEBA WPROWADZENIA PODEJŚĆ RÓŻNOJĘZYZNYCH W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM

PODEJŚCIA RÓŻNOJĘZYZNE, WARTOŚCI EUROPEJSKIE I POLITYKA UE ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

PODEJŚCIA RÓŻNOJĘZYZNE, WPŁYW I ZAANGAŻOWANIE SPOŁECZNE ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

PODEJŚCIA RÓŻNOJĘZYZNE I ZAANGAŻOWANIE UCZNIÓW: WŁĄCZENIE I MOTYWACJA ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

PODEJŚCIA RÓŻNOJĘZYZNE I UMIĘDZYNARODOWIENIE: WŁĄCZENIE I MOBILNOŚĆ ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.1

PODEJŚCIA RÓŻNOJĘZYZNE I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

CZĘŚĆ 2. ZALETY RÓŻNOJĘZYZNEGO UCZENIA SIĘ

RÓŻNOJĘZYZCZNOŚĆ I JEJ KORZYŚCI SPOŁECZNO-EKONOMICZNE ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

RÓŻNOJĘZYZCZNOŚĆ I JEJ KORZYŚCI ZDROWOTNE ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

RÓŻNOJĘZYZCZNOŚĆ I JEJ WALORY DYDAKTYCZNE: POZNANIE, MOTYWACJA, DOBROSTAN I POCZUCIE WŁASNEJ WARTOŚCI, EFEKTYWNOŚĆ UCZENIA SIĘ ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

RÓŻNOJĘZYZCZNOŚĆ I OBIEG WIEDZY ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

CZĘŚĆ 3. WYZWANIA STOJĄCE PRZED NAUCZANIEM RÓŻNOJĘZYZNYM

REPREZENTACJE I PRZEKONANIA JĘZYKA JEDNOJĘZYZNEGO ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.3

OPÓR WOBEC ZMIAN I TRWAŁOŚĆ MYŚLENIA JEDNOJĘZYZNEGO ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.4

POLITYKI EDUKACYJNE NA POZIOMIE MAKRO, MEZO, MIKRO I NANO ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.8

CZĘŚĆ 4. POSTAWY I WARTOŚCI

OTWARTE, WŁĄCZAJĄCE INTERKULTUROWE NAUCZANIE ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.2

EKOLOGICZNE PODEJŚCIE DO NAUCZANIA JĘZYKÓW, NAUCZANIE WRAŻLIWE JĘZYKOWO ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.4

NAUCZANIE GRUPOWE: NAUCZYCIELE I STUDENCI JAKO PARTNERZY ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.6

RÓŻNOJĘZYZCZNOŚĆ JAKO WARTOŚĆ DODANA W NAUCZANIU, BADANIACH I ZAANGAŻOWANIU

SPOŁECZNYM ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.7

PODSUMOWANIE: PODEJŚCIE RÓŻNOJĘZYZNE W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM: BARDZO POTRZEBNA ZMIANA PARADYGMATU, DLA KTÓREJ KLUCZOWE ZNACZENIE MA SZKOLENIE KOMPETENCYJNE ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.8





APATCHE

Adding Plurilingual Approaches to language Teacher Competences in Higher Education



Funded by the
European Union



Wstęp

Podejścia różnojęzyczne w szkolnictwie wyższym pojawiły się w reakcji na pilną potrzebę komunikacji w różnojęzycznej rzeczywistości naszego zglobalizowanego świata a dominacją języka angielskiego jako lingua franca. Różnojęzyczność postrzegana jako savoir-être obejmuje zdolność skutecznego komunikowania się w wielu językach i odmianach a także w kontekstach kulturowych i naukowych. Podejścia różnojęzyczne mają rozległy wpływ na etykę, rozwój poznawczy i zawodowy uczniów, praktyki pedagogiczne i społeczeństwo jako całość. Poniżej przedstawiono powody, dla których niezbędne jest zastosowanie podejścia różnojęzycznego, a także podkreślono znaczenie tej zmiany paradygmatu w szkolnictwie wyższym.





Część 1

Pilna potrzeba wprowadzenia podejść różnojęzycznych w szkolnictwie wyższym





Podejścia różnojęzyczne, wartości europejskie i polityka UE

(K. Peeters)

Uznanie istniejącej różnorodności językowej i kulturowej w szkolnictwie wyższym oraz w społeczeństwach całej Europy jest ściśle powiązane z podstawowymi wartościami Unii Europejskiej, które podsumowano w motcie Unii Europejskiej „Zjednoczeni w różnorodności” i które zostały określone w Traktacie Lizbońskim i Karcie praw podstawowych UE. Od początku istnienia UE polityka europejska miała na celu promowanie pokoju, godności ludzkiej i praw człowieka, dobrostanu, włączenia społecznego, uczestnictwa w demokracji i sprawiedliwości społecznej. Różnojęzyczność, obejmująca 24 języki urzędowe UE, a także języki mniejszości i języki imigrantów obecne w UE, została uznana za kluczowy instrument umożliwiający osiągnięcie tych celów. Różnorodność językowa jest jedną z podstawowych zasad Unii Europejskiej, zapisaną już w pierwszym rozporządzeniu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (rozporządzenie nr 1 z października 1958 r.).

Polityka europejska, a w szczególności europejska polityka językowa, ma na celu docenienie różnorodności językowej i kulturowej oraz włączenia społecznego. Od kilkudziesięciu lat Rada Europy uważa używanie własnego języka za podstawowe prawo demokratyczne, mające zasadnicze znaczenie dla praw człowieka, takich jak niedyskryminacja, dostęp do wymiaru sprawiedliwości, wolność słowa oraz prawo do uczestniczenia w życiu publicznym (Skutnabb-Kangas, 2005). W ostatnich latach w nowych dokumentach strategicznych podkreślono potrzebę kompleksowych, włączających podejść i materiałów edukacyjnych, stosownie do celu barcelońskiego, zgodnie z którym UE zachęca wszystkich swoich obywateli do funkcjonalnej znajomości co najmniej dwóch języków oprócz języka ojczystego. Po publikacji *The Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education* (Beacco i in., 2016) ukazał się tom *CEFR Companion Volume* (Rada Europy, 2020), który zawiera deskryptory kompetencji różnojęzycznych, różnokulturowych oraz mediacji (s. 123 i nast.). Kompetencje różnojęzyczne lokują się obecnie „w centrum wizji europejskiego obszaru edukacji” (Rada UE, 2019). UE uznaje, że kompetencja różnojęzyczna jest kompetencją kluczową w procesie uczenia się przez całe życie (Rada UE, 2018). Uznaje się również, że różnojęzyczność ma wiele zalet: zwiększa mobilność międzynarodową i ułatwia adaptację jednostki do coraz bardziej międzynarodowego rynku wewnętrznego; wzmacnia tożsamość europejską; zapewnia lepsze zrozumienie innych kultur, przyczyniając się w ten sposób do rozwoju czynnych postaw obywatelskich, spójności społecznej, uczestnictwa w demokracji i samorealizacji. Ponadto utworzenie europejskich sojuszy uniwersytetów zaowocowało różnojęzycznymi i interkulturowymi przestrzeniami uczenia się, w których obecnie wdrażana jest polityka różnojęzyczności.

Bibliografia

- European Union. (n.d.). Principles and values. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_en
- Beacco, J.-C., et al. (2016). *Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
www.coe.int/en/web/language-policy/guide-for-the-development-and-implementation-of-curricula-for-plurilingual-and-intercultural-education



Funded by the
European Union



- Charter of Fundamental Rights of the European Union. (2012). https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/char_2012/oj
- Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. www.coe.int/lang-cefr.
- Council of the European Union (2018). *Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning*. education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/key-competences.
- Council Recommendation of 22 May 2019 on a comprehensive approach to the teaching and learning of languages. *European Journal of Language Policy*, 11(1), 129–137. Also available at eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2019.189.01.0015.01. ENG.
- Grin, F. (Ed.). (2018). *The MIME Vademecum: Mobility and inclusion in multilingual Europe*. <https://www.mime-project.org/vademecum/>.
- Lisbon Treaty. (n.d.). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016ME/TXT&from=EN>
- Peeters, K. (forthcoming). Plurilingual integrated approaches at university: contexts, challenges, and opportunities. In *Proceedings of the 12th International Congress of the Italian Association of University Language Centres*. Milano: Università Cattolica del Sacro Cuore.
- Skutnabb-Kangas, T. (2005). Language policy and linguistic human rights. In: T. Ricento (Ed.), *An introduction to language policy: Theory and method*, pp. 273–292. London: John Wiley and Sons.
- Zanola, M. T. (2020). *Il plurilinguismo, un'opportunità e una sfida educativa*. *Annali della Fondazione Tovini*, pp. 84–96. Roma: Studium.

Podejścia różnojęzyczne, wpływ i zaangażowanie społeczne

(K. Peeters)

Jedną z kluczowych misji instytucji szkolnictwa wyższego w całej Europie, obok nauczania i badań, jest służba społeczeństwu. Uniwersytety są finansowane z pieniędzy publicznych; mają zatem misję obywatelską wnoszenia wkładu na rzecz społeczeństw, które je finansują, w tym na rzecz: gospodarki, kultury, debaty społecznej i sprawiedliwości społecznej. Według UNESCO misja obywatelska uczelni obejmuje docieranie do grup bezbronnych, zapewnianie elastycznych ścieżek uczenia się, promowanie podejścia opartego na otwartej nauce i oferowanie możliwości uczenia się następnemu pokoleniu obywateli w coraz bardziej interkulturowych społeczeństwach.

Wszystkie te aspekty związane z zaangażowaniem obywatelskim uniwersytetów stoją w sprzeczności z jednojęzyczną dominacją języka angielskiego, która przenika tworzenie i obieg wiedzy naukowej, a w niektórych krajach także nauczanie na poziomie wyższym, zwłaszcza na poziomie magisterskim. Ocena badań, a w szczególności ocena wpływu badań, opiera się na ogół na metrykach bibliograficznych, czyli indeksowaniu, współczynnikach wpływu i cytowaniach zarejestrowanych w dużych bazach badawczych, takich jak Web of Science, czy Scopus. Stanowią one podstawę światowych rankingów uniwersytetów, ale są strukturalnie stronnicze w stosunku do badań w językach innych niż angielski. Ponad 90% wszystkich publikacji indeksowanych w Scopus i Web of Science pisanych jest w języku angielskim (Vera-Baceta i in., 2019), podczas gdy mniej niż 60% z 51 000 badaczy z zakresu nauk humanistycznych i społecznych zanalizowanych



Funded by the
European Union



przez Kulzyckiego i in. (2020) opublikowało swoje teksty w języku angielskim, a tylko 30% opublikowało wyłącznie w języku angielskim. Umiejdzynarodowienie badań wyłącznie w języku angielskim nie jest bynajmniej bez winy: jest to hegemoniczna praktyka językowa, w wyniku której badacze faworyzują tematy badawcze, które można publikować w języku angielskim i które mają charakter międzynarodowy, a nie krajowy, regionalny czy lokalny. W związku z tym obecne standardy bibliometryczne utrudniają realizację misji obywatelskiej uniwersytetów.

W ostatnich latach pogląd, że nauka nie może mieć lokalnego wpływu jeśli ignorowane są języki narodowe i regionalne, zaowocował pomiarami i waloryzacją wyników badań w kategoriach innych niż cytowane. W 2015 r. Hicks i in. wezwali do publikacji wysokiej jakości tekstów w językach innych niż angielski, aby chronić i promować badania prowadzone na poziomie regionalnym i krajowym. W 2018 r. Sivertsen opowiadał się za tym, co nazwał „równoważoną różnojęzycznością” w nauce, biorąc pod uwagę „wszystkie cele komunikacji we wszystkich obszarach badań oraz wszystkie języki potrzebne do osiągnięcia tych celów”, w tym komunikację naukową w językach lokalnych niezbędną do współpracy z naukowcami, interesariuszami i społeczeństwem.

Poprzez Inicjatywę Helsińską na rzecz różnojęzyczności w komunikacji naukowej z 2019 r. (helsinki-initiative.org) wezwano twórców polityki edukacyjnej, uniwersytety i fundatorów badań do wspierania rozpowszechniania wyników badań z korzyścią dla społeczeństwa, do ochrony krajowej infrastruktury umożliwiającej publikowanie badań o znaczeniu lokalnym oraz promowanie różnorodności językowej w ocenie i finansowaniu badań. Wpływ społeczny i zaangażowanie w społeczeństwach krajowych są niemożliwe bez tworzenia i rozpowszechniania wiedzy w językach narodowych i regionalnych (Conceição i Zanola, 2020). Tworzenie różnojęzycznych, interkulturowych przestrzeni nauczania i uczenia się (IntlUni, 2015) pozwala szkolnictwu na zmaksymalizowanie korzyści płynących z różnojęzyczności w zakresie transferu i tworzenia wiedzy, internacjonalizacji oraz różnorodności i włączenia społecznego, zamiast wpadania w pułapkę pojedynczego i pozornie niegenerującego problemów języka akademickiego.

Bibliografia

- Conceição, M. C. & Zanola, M.T. (2020). *Terminologia e mediação linguística: métodos, práticas e atividades*. Faro: Universidade do Algarve Editora.
- Hicks, D., Wouters, P., Waltman, L., de Rijcke, S., & Rafols, I. (2015). Bibliometrics: The Leiden Manifesto for research metrics. *Nature*, 520, (7548), 429–431.
- IntlUni. (2015). *The challenges of the multilingual and multicultural learning space in the International University*. Erasmus Academic Network, 2012-2015, www.intluni.eu.
- Kulczycki, E. et al. (2020). Multilingual publishing in the social sciences and humanities: A seven-country European study. *The Journal of the Association for Information Science and Technology*, 71, 1371–1385. <https://doi.org/10.1002/asi.24336>
- Papadimitriou, A. (2020). Beyond rhetoric: Reinventing the public mission of higher education. *Tertiary Education and Management*, 26, 1–4. <https://doi.org/10.1007/s11233-019-09046-9>
- Vera-Baceta, M.-A., Thelwall, M. & Kousha, K. (2019). Web of Science and Scopus language coverage. *Scientometrics*, 121(3), 1803–13.
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (n.d.). *The role of higher education institutions in lifelong learning*. <https://www.uil.unesco.org/en/role-higher-education-institutions-lifelong-learning>
- Council of Europe. (n.d.). *Democratic mission of higher education*. <https://www.coe.int/en/web/higher-education-and-research/democraticmission-of-higher-education>





Podejścia różnojęzyczne i zaangażowanie uczniów: włączenie i motywacja

(K. Peeters)

Podobnie jak w przypadku nauczycieli szkół podstawowych i średnich, nauczycieli szkół wyższych zachęca się do tworzenia włączającego i motywującego środowiska uczenia się, aby promować zaangażowanie studentów i ich sukcesy. Uwzględniając różnorodność i pielęgnując motywację studentów, nauczyciele akademicy mogą skupiać się na opracowywaniu sposobów zwiększenia ich zaangażowania (np. Barkley i Major, 2020, 2022; Harrington, 2021; Harrington i in., 2021). W ten sposób nauczyciele mogą stworzyć pozytywne i satysfakcjonujące doświadczenia edukacyjne dla zróżnicowanej populacji studentów. Dbanie o zarówno włączenie społeczne, jak i rozwój motywacji tworzy niezwykle silną synergię, która może zwiększyć zaangażowanie studentów i przyczynić się do osiągania przez nich sukcesów w szkolnictwie wyższym. Ponadto, może to przynieść korzyści uczącym się także poza placówkami edukacyjnymi.

Uznaje się, że edukacja różnojęzyczna zapewnia szereg korzyści poprawiających włączenie w edukacji. Korzyści te potwierdzają badania akademickie (Piccardo, Germain-Rutherford & Lawrence, 2022; Galante, 2022), które pokazują, że edukacja różnojęzyczna może przynieść korzyści uczącym się, nauczycielom i całemu społeczeństwu. Trzy ważne korzyści to:

1. Zmniejszanie barier językowych i kulturowych: Edukacja różnojęzyczna ceni i promuje używanie wielu języków, przełamując bariery językowe i kulturowe, które mogą utrudniać uczestnictwo studentów w zajęciach i osłabiać ich zaangażowanie. Na przykład García i Wei (2014) sugerują, że edukacja różnojęzyczna może pomóc w budowaniu mostów między uczącymi się z różnych środowisk językowych, promując włączenie. Co więcej, Cummins (2000) zauważa, że docenianie i używanie w klasie pierwszego języka studentów (L1), może zwiększyć ich samoocenę i promować poczucie przynależności.
2. Zwiększanie spójności społecznej: Edukacja różnojęzyczna może stworzyć poczucie spójności społecznej (wspólnoty) i przynależności wśród studentów pochodzących z różnych środowisk językowych i kulturowych, promując włączenie. Badania pokazują, że edukacja różnojęzyczna może promować zrozumienie międzykulturowe i zmniejszać uprzedzenia, co z kolei może zwiększać spójność społeczną zarówno na zajęciach, jak i poza nimi (np. Alred i in., 2002; Alves i Mendes, 2006). Na przykład Byram (2008) argumentuje, że edukacja różnojęzyczna może rozwijać krytyczne kompetencje międzykulturowe, umożliwiając uczniom pozytywny kontakt z ludźmi z różnych środowisk językowych i kulturowych.
3. Promowanie równości: Edukacja różnojęzyczna uznaje i ceni różnorodność językową studentów, promując włączenie społeczne i równość. Badania pokazują, że edukacja





różnojęzyczna może pomóc w ograniczeniu uprzedzeń językowych i kulturowych w systemie edukacji, zapewniając wszystkim studentom dostęp do równych szans edukacyjnych. Na przykład Skutnabb-Kangas, Phillipson, Mohanty, & Panda (2009) argumentują, że edukacja różnojęzyczna może pomóc we wzmocnieniu pozycji społeczności zmarginalizowanych i zmniejszeniu marginalizacji studentów postępujących się językami niedominującymi.

Wykazano, że oprócz promowania włączenia społecznego różnojęzyczne podejście do edukacji (językowej) zwiększa motywację studentów, angażując ich w dynamiczne i bogate kulturowo środowiska uczenia się (Piccardo, Lawrence, Germain-Rutherford & Galante, 2022). Kiedy uczący się czują, że podczas zajęć ceni się ich tożsamość językową i kulturową, chętniej sięgają po materiały używane w sali wykładowej i poza nią (np. podręczniki) i czują się zmotywowani do nauki. Edukacja różnojęzyczna zapewnia również studentom możliwość wykorzystania i rozwijania istniejących umiejętności językowych, co może stanowić silną motywację do nauki w ogóle, a w szczególności do nauki innych języków. Studenci, którzy są zmotywowani do nauki, mają większe szanse na osiągnięcie sukcesu w nauce. Trzy motywacyjne korzyści płynące z edukacji różnojęzycznej to:

1. Zwiększanie zaangażowania uczących się: Edukacja różnojęzyczna może zwiększyć motywację uczących się poprzez promowanie aktywnych i partycypacyjnych doświadczeń edukacyjnych. Aktywnie włączając różnorodne pochodzenie językowe i kulturowe studentów w proces uczenia się, podejście różnojęzyczne tworzy włączające i angażujące środowisko w sali wykładowej. Argumentuje się, że podejście różnojęzyczne może stworzyć poczucie odpowiedzialności i większej inwestycji nakładów w proces uczenia się, co z kolei prowadzi do zwiększonej motywacji i zaangażowania. Ponadto Dewaele i MacIntyre (2014) sugerują, że edukacja różnojęzyczna może pomóc uczącym się w rozwijaniu pozytywnego podejścia do nauki nowych języków, co z kolei może zwiększyć ich motywację do nauki.
2. Wspieranie autonomii studentów: Edukacja różnojęzyczna może zwiększyć motywację uczących się poprzez wspieranie ich autonomii. Doceniając i włączając ich istniejący repertuar językowy, podejście różnojęzyczne może im pomóc rozwinąć poczucie kontroli nad procesami uczenia się. W konsekwencji może to zwiększyć ich motywację do nauki i chęć wzięcia odpowiedzialności za swoją naukę (np. Kramersch, 2014). Co więcej, badania pokazują, że edukacja różnojęzyczna może promować nastawienie na (transjęzyczny) rozwój (zob. Andrews i in., 2018; Dweck, 2006), które kładzie nacisk na rozwój umiejętności i zdolności poprzez wysiłek i praktykę (Dörnyei, 2009). To z kolei może prowadzić do wzrostu motywacji i wytrwałości.
3. Zapewnienie używania języka w świecie rzeczywistym: Edukacja różnojęzyczna może zwiększyć motywację studentów, zapewniając im możliwości wykorzystania swoich umiejętności językowych w kontekście realnych potrzeb komunikacyjnych. Kładąc nacisk na używanie języka/komunikację językową, a nie tylko na wiedzę językową, podejścia różnojęzyczne zorientowane na działanie mogą zapewnić poczucie celu i znaczenia w nauce (języka) (Piccardo & North, 2019). Może to zwiększyć motywację do





nauki i chęć do podejmowania ryzyka i eksperymentowania ze swoimi umiejętnościami (językowymi) (Beacco i in., 2016). Co więcej, badania pokazują, że edukacja różnojęzyczna może promować międzykulturowe kompetencje komunikacyjne, które obejmują zdolność rozumienia i skutecznego komunikowania się „w prawdziwym świecie” z ludźmi z różnych środowisk językowych i kulturowych (Alred i in., 2002). Może to zwiększyć motywację uczących się, zapewniając im wiedzę, spostrzeżenia i umiejętności niezbędne do komunikowania się i nawiązywania kontaktu z ludźmi z różnych kultur.

Podsumowując, wykorzystywanie różnojęzycznego podejścia w szkolnictwie wyższym może poprawić sytuację zarówno w odniesieniu do inkluzji społecznej, jak i motywację studentów. Uznając i doceniając różnorodność językową uczących się, te różnojęzyczne podejścia mogą stworzyć bardziej włączające środowiska uczenia się, które uznają i szanują różne języki, kultury i tożsamości reprezentowane w uczelniach. Zachęcając studentów do rozwijania własnych umiejętności różnojęzycznych, wykładowcy akademicy mogą zwiększyć motywację i zaangażowanie studentów oraz zapewnić im cenne umiejętności, które przydadzą im się w zglobalizowanym świecie. Wdrożenie różnojęzycznego podejścia do szkolnictwa wyższego może poprawić indywidualne wyniki w nauce i przyczynić się do powstania bardziej włączającego i sprawiedliwego społeczeństwa.

Bibliografia

- Alred, G., Byram, M., & Fleming, M. (Eds.). (2002). *Intercultural experience and education*. Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781853596087>
- Alves, S. S., & Mendes, L. (2006). Awareness and practice of plurilingualism and intercomprehension in Europe. *Language & Intercultural Communication*, 6(3–4), 211–218. <https://doi.org/10.2167/laic248.0>
- Andrews, J., Fay, R., & White, R. (2018). From linguistic preparation to developing a translanguaging mindset: Possible implications for researcher education. In J. Choi & S. Ollerhead (Eds.), *Plurilingualism in teaching and learning: Complexities across contexts* (pp. 220–233). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315392462-13>
- Barkley, E. F., & Major, C. H. (2020). *Student engagement techniques: A handbook for college faculty* (2nd ed.). Jossey-Bass.
- Barkley, E. F., & Major, C. H. (2022). *Engaged teaching: A handbook for college faculty*. SocialGood.
- Beacco, J.-C., Byram, M., Cavalli, M., Coste, D., Cuenat, M. E., Goullier, F., & Panthier, J. (2016). *Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education*. Council of Europe. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ae621>
- Byram, M. (2008). *From foreign language education to education for intercultural citizenship: Essays and reflections*. Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781847690807>
- Cummins, J. (2000). *Language, power and pedagogy: Bilingual children in the crossfire*. Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781853596773>
- Dewaele, J.-M., & MacIntyre, P. D. (2014). The two faces of Janus? Anxiety and enjoyment in the foreign language classroom. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 4(2), 237–274. <https://doi.org/10.14746/ssllt.2014.4.2.5>
- Dörnyei, Z. (2009). *The psychology of second language acquisition*. Oxford University Press.
- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: Changing the way you think to fulfil your potential*. Ballantine Books.
- Galante, A. (2022). Affordances of Plurilingual Instruction in Higher Education: A Mixed Methods Study with a Quasi-experiment in an English Language Program. *Applied Linguistics*, 43(2), 316–339.





- García, O., & Wei, L. (2014). *Translanguaging: Language, bilingualism and education*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137385765_4
- Harrington, C. (2021). *Keeping us engaged: Student perspectives (and research-based strategies) on what works and why*. Stylus.
- Harrington, K., Sinfield, S., & Burns, T. (2021). Student engagement. In H. Pokorny & D. Warren (Eds.), *Enhancing teaching practice in higher education* (pp. 135–161). Sage.
- Kramsch, C. (2014). Teaching foreign languages in an era of globalization: Introduction. *The Modern Language Journal*, 98(1), 296–311. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2014.12057.x>
- Kramsch, C., & Whiteside, A. (2008). Language ecology in multilingual settings: Towards a theory of symbolic competence. *Applied Linguistics*, 29(4), 645–671. <https://doi.org/10.1093/applin/amn022>
- Piccardo, E., Germain Rutherford A. & Lawrence, G. (2022). *The Routledge handbook of plurilingual language education*. London: Routledge.
- Piccardo, E., Lawrence, G., Germain Rutherford A., & Galante A. (2022). *Activating linguistic and cultural diversity in the language classroom*. New York, NY: Springer International Publishing
- Piccardo, E. & North, B. (2019). *The Action-oriented approach: a dynamic vision of language education*. Bristol: Multilingual Matters.
- Skutnabb-Kangas, T., Phillipson, R., Mohanty, A. & Panda, M. (2009). *Social Justice through Multilingual Education*. Bristol, Blue Ridge Summit: Multilingual Matters.

Podejścia różnojęzyczne i umiędzynarodowienie: włączenie i mobilność

(N. Costa, P. De Sousa, and M. C. Conceição)

Obecnie, w coraz bardziej mobilnym, współzależnym świecie, umiędzynarodowienie instytucji szkolnictwa wyższego (ang.: *Higher Education Institutions*, HEI) jest nie tylko pożądane, ale także nieuniknione. Uczelnie i osoby, które je tworzą, wzbogacają się dzięki współpracy oraz wymianie wiedzy i doświadczeń. Należy rozumieć globalne potrzeby wszystkich zaangażowanych osób na poziomie mikro i makro, w tym korporacji, środowisk akademickich i osób prywatnych. Rośnie zainteresowanie mobilnością zarówno studentów jak i kadry nauczającej i administracyjnej, a także zapotrzebowanie na różnojęzyczne środowisko akademickie, świadome kulturowo otaczającego społeczeństwa. Na przykład dane z Uniwersytetu w Algarve (UALg) wskazują, że o wyjazd w latach akademickich 2018–2019 i 2023–2024 ubiegało się 1700 studentów, co stanowi znaczny wzrost w porównaniu z latami poprzednimi. Ponadto w roku akademickim 2021 – 2022 do UALg wpłynęło ponad 350 wniosków o wyjazd studentów przyjeżdżających. Takie liczby wskazują, że świat akademicki nie jest już statyczny i ograniczony do jednego kampusu.

Ze względu na tę nagłą rzeczywistość, międzynarodowa mobilność w szkolnictwie wyższym i zamierzone włączenie w nią coraz bardziej zróżnicowanego, globalnego środowiska akademickiego wymaga polityki różnojęzycznej, która umożliwi pełne uczestnictwo we wszystkich bieżących działaniach akademickich i/lub społecznych prowadzonych w uczelniach. Innymi słowy, w kontekście mobilności, bezpośredniej lub wirtualnej, wszystkie języki należy szanować i postrzegać jako potencjalne czynniki przyczyniające się do dalszego rozwoju. Repertuar językowy, z jakim przybywają uczestnicy, należy wykorzystać jako narzędzia nauczania i uczenia się, zgodnie z realiami kontekstu. Takie narzędzia – które należy wykorzystać do dalszego rozwoju liczby uczestników w środowisku akademickim i poza nim – umożliwiłyby wzbogacenie różnojęzycznych





przestrzeni nienaruszonych segregacją językową i elitarnością. Chociaż język angielski niezaprzeczalnie stał się lingua franca, nie jest jedynym niezbędnym językiem na uczelniach. Należy kultywować realistyczną świadomość wewnętrznej i zewnętrznej wartości wszystkich istniejących języków. Podsumowując, repertuar językowy istniejący w uczelniach należy postrzegać jako czynnik umożliwiający zdobywanie kompetencji językowych pracownikom oraz studentom. W związku z tym uczelnia powinna dążyć do promowania odpowiedniego przygotowania osób i specjalistów, którzy są skłonni do udziału w umiędzynarodowieniu.

Bibliografia

- Conceição, M. C. *et al.* (2018). Why is it advisable to combine “international orientation” with “regional location” in the language strategy if universities? In *The MIME Vademecum, Mobility and Inclusion in Multilingual Europe*, Switzerland, 2018, pp. 130-131. <https://www.mime-project.org/vademecum/>.
- Grin, F. *et al.* (2018). *The MIME Vademecum: an Introduction*, in *The MIME Vademecum, Mobility and Inclusion in Multilingual Europe*, Switzerland, 2018, pp. 14-25. <https://www.mime-project.org/vademecum/>.
- Zanola, M.T. (2023). Language Policy in Higher Education. In M. Gazzola, F. Grin, L. Cardinal, K. Heugh (eds.), *The Routledge Handbook of Language Policy and Planning*, Routledge, London.

Podejścia różnojęzyczne i uczenie się przez całe życie

(J. Fituła, A. Murkowska, J. Romaniuk, & M. Wojakowska)

Interkulturowa i różnojęzyczna populacja Europy to efekt niedawnego procesu ewolucyjnego, w wyniku którego rozszerzenie Unii Europejskiej przyczyniło się do wielkiego wzrostu przepływów migracyjnych i przyniosło nowe wyzwania, takie jak konieczność przygotowania nowych pokoleń do pracy za granicą i mobilności w obrębie kontynentu. O ile zniesienie kontroli granicznych w Unii Europejskiej ułatwiło ruchy migracyjne, o tyle przekraczanie granic językowych pozostaje większym wyzwaniem, co stwarza pilną potrzebę wprowadzenia nowego podejścia do edukacji.

W wyniku ogromnych zmian w krajobrazie językowym Unii (coraz więcej języków urzędowych UE i coraz więcej języków używanych w Europie) począwszy od 2004 r. różnojęzyczność, rozumiana jako „zdolność społeczeństw, instytucji, grup i umożliwienie jednostkom posługiwania się więcej niż jednym językiem w życiu codziennym” jest częścią polityki, prawodawstwa i praktyk UE (RAPORT KOŃCOWY: 7).

Podnoszenie świadomości i wzmacnianie motywacji (zarówno wywoływania, jak i utrzymywania) są opracowywane jako strategie promujące „komunikowanie się w językach obcych”, pożądaną umiejętnością dla wszystkich obywateli Europy (Komisja Europejska 2005:3) i jedną z kluczowych kompetencji zalecanych w procesie uczenia się przez całe życie.

W szczególności zalecono:





- zwiększenie motywacji do nauki języków poza szkołą (dodając zajęcia pozalekcyjne w szkole), włączając edukację uniwersytecką i osoby dorosłe;
- docenienie wartości uczenia się pozaformalnego, aby nauka języków była bardziej dostosowana do potrzeb obywateli;
- zróżnicowanie nauk języków;
- zapewnienie nauczycielom przeszkolenia w zakresie różnojęzycznych klas (Platforma Społeczeństwa Obywatelskiego ds. Wielojęzyczności, 2011, 44).

Różnorodność językowa i kulturowa współczesnej Europy doprowadziła do ponownego przemyślenia pedagogiki edukacji językowej i jej reformy, pomimo jej jednojęzycznej i monokulturowej tradycji.

Dzieje się tak również w szkołach wyższych, które są ważnym etapem kształcenia w zakresie języków i uczenia się przez całe życie, gdzie mamy do czynienia z rosnącym zrozumieniem, że różnojęzyczne podejście w nauczaniu prowadzi do zwiększenia motywacji do uczenia się coraz większej ilości języków. To podejście gwarantuje osiągnięcie akademickiego, zawodowego i społecznego sukcesu.

Jeden z ostatnich dokumentów Rady Europy zalecający różnojęzyczność i interkulturowość, zalecenie dla państw członkowskich przyjęte w dniu 2 lutego 2022 r. przez Komitet Ministrów Spraw Zagranicznych Rady Europy, wzywa instytucje odpowiedzialne za kształcenie i szkolenie do "skupienia się na pedagogice promującej włączającą edukację różnojęzyczną i interkulturową", co umożliwi ich wdrożenie w programach nauczania (CM/Rec, 2022).

Bibliografia

- European Commission Press Release. (2005). *A political agenda for multilingualism* MEMO 07/800, Brussels 23/02/2007.
- Council of Europe. (2018). *Recommendation on a comprehensive approach to the teaching and learning of languages*, adopted by education ministers at the Council meeting on 22 May 2019.
- Council of Europe (2022). The importance of plurilingual and intercultural education for democratic culture. Recommendation CM/Rec (2022)1 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 2 February 2022 and explanatory memorandum. <https://rm.coe.int/prems-013522-gbr-2508-cmrec-2022-1-et-expose-motifs-couv-a5-bat-web/1680a967b4>
- The High Level Group Final Report on Multilingualism. FINAL REPORT (2007). <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b0a1339f-f181-4de5-abd3-130180f177c7>
- The Civil Society Platform on Multilingualism. (2011). *Policy recommendations for the promotion of Multilingualism in the European Union*.
- The EU High Level Group on the Modernization of Higher Education. (2013). *Report to the European Commission on Improving the Quality of Teaching and Learning in Europe's Higher Education Institutions*.





Part 2

Zalety różnojęzycznego uczenia się





Różnojęzyczność i jej korzyści społeczno-ekonomiczne

(K. Peeters)

Przyjmowanie różnojęzycznego podejścia do edukacji w ogólności, a edukacji językowej w szczególności, staje się coraz ważniejszym i interesującym tematem w szkolnictwie wyższym (zob. na przykład Lantz-Deaton i Golubeva, 2020). Temat ten badano z różnych perspektyw, a w tej części będziemy badać trzy społeczno-ekonomiczne korzyści wynikające z przyjęcia różnojęzycznego podejścia do edukacji (językowej):

1. Większe szanse na zatrudnienie i konkurencyjność na rynku pracy: W dzisiejszej coraz bardziej zglobalizowanej gospodarce i rynku pracy świadomość, biegła znajomość i wrażliwość na wiele języków i kultur to cenna umiejętność, która może zwiększyć szanse na zatrudnienie i konkurencyjność na rynku pracy. Według Komisji Europejskiej (2008) „umiejętności językowe i interkulturowe zwiększają szanse na zdobycie lepszej pracy. W szczególności znajomość kilku języków obcych daje przewagę konkurencyjną: firmy coraz częściej poszukują umiejętności posługiwania się wieloma językami, aby prowadzić działalność w UE i za granicą” (s. 3). Różnojęzyczność wyposaża uczących się w szereg umiejętności, które są wysoko cenione przez pracodawców na dzisiejszym zglobalizowanym rynku pracy. Badania wykazały, że osoby o bogatym repertuarze różnojęzycznym mają wyższy poziom kompetencji (inter)kulturowych, umiejętności komunikacji interkulturowej oraz umiejętności adaptacji komunikacyjnej/akomodacji (Cenoz i Gorter, 2011). Umiejętności te są niezbędne do osiągnięcia sukcesu w różnorodnych miejscach pracy oraz w kontekstach krajowych/międzynarodowych, gdzie od pracowników oczekuje się interakcji z ludźmi z różnych środowisk językowych i kulturowych. Stosowanie różnojęzycznego podejścia w szkolnictwie wyższym umożliwia studentom rozwijanie świadomości, biegłości i wrażliwości na wiele języków i kultur dzięki praktycznemu podejściu (patrz także Poprawa kompetencji międzykulturowych). To z kolei może zwiększyć zdolność do skutecznego komunikowania się w różnorodnych środowiskach oraz pokonywania barier językowych i kulturowych, dzięki czemu będą bardziej interesującymi i konkurencyjnymi przyszłymi pracownikami.
2. Poprawa kompetencji międzykulturowych: Przyjęcie różnojęzycznego podejścia w szkolnictwie wyższym może również poprawić kompetencje międzykulturowe (komunikacyjne), które można zdefiniować jako zdolność rozumienia i doceniania różnic kulturowych i negocjowania oraz skutecznej interakcji z ludźmi z różnych środowisk kulturowych. Kompetencje interkulturowe są cenną umiejętnością w dzisiejszym zglobalizowanym społeczeństwie (np. Byram, 2012) i często są uwzględniane w programach nauczania i opracowywaniu materiałów w szkolnictwie (np. Byram i Masuhara, 2013). W dzisiejszym zglobalizowanym świecie studenci częściej spotykają osoby z różnych środowisk kulturowych, zarówno w życiu osobistym, jak i zawodowym, podczas studiów i po ukończeniu studiów (przegląd można znaleźć w Lantz-Deaton i





Golubeva, 2020). Stosowanie różnojęzycznego podejścia w szkolnictwie wyższym umożliwia studentom rozwinięcie wymaganej świadomości i wrażliwości na różne kultury i perspektywy kulturowe. To z kolei może przyczynić się do powstania bardziej tolerancyjnego i spójnego społeczeństwa. Chociaż ulepszone kompetencje interkulturowe mogą sprawić, że uczący się będą indywidualnie cenić różnorodność, są one również kluczowe w miejscu pracy, gdzie kadra akademicka może je wykorzystać do postępowania w sytuacjach związanych z komunikacją interkulturową wobec siebie nawzajem i swoich pracodawców.

- Większa internacjonalizacja szkolnictwa wyższego: przyjęcie różnojęzycznego podejścia do szkolnictwa wyższego może również zwiększyć umiędzynarodowienie szkolnictwa wyższego, co jest przedmiotem wielu badań (np. Deardorff, 2006; Deardorff i in., 2012). Globalizacja gospodarki oraz zwiększona mobilność ludzi i idei doprowadziły do rosnącego zapotrzebowania na osoby z międzynarodowym doświadczeniem i zwiększonymi kompetencjami interkulturowymi. Edukacja różnojęzyczna zapewnia uczącym się możliwości rozwijania tych kompetencji poprzez kontakt z różnorodnymi perspektywami językowymi i kulturowymi. To z kolei przygotowuje ich do efektywnej pracy i współpracy w zglobalizowanym świecie. Nauka w środowisku różnojęzycznym udostępnia studentom różnorodne sposoby myślenia i zachęca ich do refleksji nad własnymi założeniami i uprzedzeniami. Ten proces refleksji i samoświadomości zwiększa ich zdolność do pracy z ludźmi z różnych środowisk językowych/kulturowych, co jest kluczową umiejętnością na globalnym rynku pracy (Byram, 2008).

Podsumowując, przyjęcie podejścia różnojęzycznego w szkolnictwie wyższym wiąże się z różnymi korzyściami społeczno-ekonomicznymi, które często są ze sobą powiązane. Korzyści te podkreślają znaczenie promowania różnojęzyczności w projektowaniu programów nauczania w szkolnictwie wyższym i opracowywaniu materiałów, zarówno dla osobistego rozwoju studentów, jak i ich sukcesu na globalnym rynku pracy.

Bibliografia

- Byram, M. (2008). *From foreign language education to education for intercultural citizenship: Essays and reflections*. Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781847690807>
- Byram, M. (2012). Conceptualizing intercultural (communicative) competence and intercultural citizenship. In J. Jackson (Ed.), *The Routledge handbook of language and intercultural communication* (pp. 85–97). Routledge.
- Byram, M., & Masuhara, H. (2013). Intercultural competence. In B. Tomlinson (Ed.), *Applied linguistics and materials development* (pp. 143–159). Bloomsbury. <https://doi.org/10.1002/9781405198431.wbeal0554>
- Cenoz, J., & Gorter, D. (2011). Focus on multilingualism: A study of trilingual writing. *The Modern Language Journal*, 95(3), 356–369. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2011.01206.x>
- Deardorff, D. K. (2006). Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization. *Journal of Studies in International Education*, 10(3), 241–266. <https://doi.org/10.1177/1028315306287002>
- Deardorff, D. K., De Wit, H., Heyl, J. D., & Adams, T. (Eds.). (2012). *The SAGE handbook of international higher education*. SAGE. <https://doi.org/10.4135/9781452218397>





European Commission. (2008). *Multilingualism: An asset for Europe and a shared commitment*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0566>

Grosjean, F. (2010). *Bilingual: Life and reality*. Harvard University Press. <https://doi.org/10.4159/9780674056459>

Lantz-Deaton, C., & Golubeva, I. (2020). *Intercultural competence for college and university students: A global guide for employability and social change*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-57446-8>

Różnojęzyczność i jej korzyści zdrowotne

(M. C. Conceição, P. De Sousa, and N. Cousa)

Badania dotyczące wpływu dwujęzyczności/różnojęzyczności na zdrowie, a w szczególności ich wpływu na aktywność poznawczą (Adesope et al., 2010, Bak & Mehmedbegovic-Smith, 2022; Riehl, 2022) pokazują, że mówienie/rozumienie więcej niż tylko językiem może wiązać się z kilkoma korzyściami (Yeung i St John, 2016). Osoby posługujące się różnymi językami wykazują zwiększoną kontrolę poznawczą, lepiej radzą sobie z zadaniami związanymi z rozwiązywaniem konfliktów (Costa i in., 2009) oraz wielozadaniowością. Alladi i in. (2013) stwierdzili, że w momencie wystąpienia klinicznie istotnych objawów w niektórych chorobach neurologicznych, opóźnienie wystąpienia objawów chorobowych u osób posiadających kompetencje różnojęzyczne i interkulturowe wynosi od 4,5 do 7 lat. Różnojęzyczność można zatem uznać za czynnik przyczyniający się do rezerwy poznawczej, a w konsekwencji za prawdopodobny czynnik ochronny zapobiegający lub spowalniający wystąpienie niektórych chorób i ich późniejszy postęp. Cederbaum i Karpińska (2019), podkreślając pozytywny wpływ na zdolności poznawcze, sugerują, że nauka i używanie języków przez całe życie może przyczynić się do utrzymania zdrowia poznawczego w starszym wieku.

Procesy umysłowe związane z nauką języka i wykorzystaniem ćwiczeń stymulują mózg, prowadząc do poprawy funkcji poznawczych (Grant, Dennis i Li, 2014) oraz poprawiają możliwości pamięci. Ponieważ mówienie różnymi językami poszerza umiejętności jednostki w zakresie nawiązywania kontaktów, umożliwia to również lepszą integrację społeczną (Sorace i Antoniou, 2017), co ma wpływ na dobre samopoczucie i poczucie własnej wartości.

Różnojęzyczność zapewnia szereg korzyści zdrowotnych, w tym poprawę umiejętności poznawczych, lepszą pamięć, zwiększone możliwości nawiązywania kontaktów i potencjalnie szybszy powrót do zdrowia po udarze.

Bibliografia

Adesope, O. O., Lavin, T., Thompson, T., & Ungerleider, C. (2010). A systematic review and meta-analysis of the cognitive correlates of bilingualism. *Review of Educational Research*, 80(2), 207-245.

Cederbaum, J. A., & Karpinska, K. (2019). Multilingualism and cognitive aging: A systematic review. *Aging, Neuropsychology, and Cognition*, 26(6), 867-889



Funded by the
European Union



- Costa, A., Hernández, M., Costa-Faidella, J., & Sebastián-Gallés, N. (2009). On the bilingual advantage in conflict processing: Now you see it, now you don't. *Cognition*, 113(2), 135-149.
- Grant, A., Dennis, N. A., & Li, P. (2014). Cognitive control, cognitive reserve, and memory in the aging bilingual brain. *Frontiers in Psychology*, 5, 1401.
- Sorace, A., & Antoniou, M. (2017). Bridging cognitive and sociolinguistic approaches: New insights into multilingualism and the brain. *Second Language Research*, 33(3), 369-391.
- Yeung, C. M., & St John, A. M. (2016). The cognitive benefits of being bilingual: review and meta-analysis. *International Journal of Bilingualism*, 20(6), 602-627.

Różnojęzyczność i jej walory dydaktyczne: poznanie, motywacja, dobrostan i poczucie własnej wartości, efektywność uczenia się

(M. Wojakowska)

Różnojęzyczność definiuje się jako zestaw umiejętności posługiwania się więcej niż jednym językiem w komunikacji społecznej, niezależnie od tego, jak dobrze jest on opanowany. Zestaw ten stanowi złożoną, ale unikalną kompetencję przydatną do różnych celów i o różnych poziomach biegłości. Jest to praktyczny przejaw zdolności językowych wszystkich ludzi, które można z powodzeniem zastosować w kilku językach. „Nasz różnojęzyczny repertuar składa się zatem z różnych języków, które przyswoiliśmy na różne sposoby i w których nabyliśmy różne umiejętności na różnych poziomach” (Beacco, 2005, 19).

Strategie uczenia się różnojęzycznego należy wprowadzać już w wieku przedszkolnym i zachęcać do ich stosowania przez całe życie dziecka. Integracja podejść pluralistycznych w procesie nauczania i uczenia się wzbogaca doświadczenie edukacyjne w odniesieniu do wiedzy, umiejętności i postaw. Do najważniejszych zalet dydaktyki różnojęzycznej zalicza się:

- umiejętność angażowania się w komunikację językową i kulturową w kontekście inności;
- kompetencje w rozwiązywaniu konfliktów, pokonywaniu przeszkód, wyjaśnianiu nieporozumień;
- kompetencję negocjacyjną, która jest podstawą inicjowania kontaktu i budowania relacji w kontekście inności;
- kompetencję mediacyjną, która jest podstawą budowania relacji między językami, między kulturami i między ludźmi;
- kompetencję adaptacyjności – umiejętność korzystania z własnych doświadczeń interkulturowych/interlingwistycznych, niezależnie od tego, czy są one pozytywne, problematyczne, czy nawet zdecydowanie negatywne;
- umiejętność stosowania bardziej systematycznego i kontrolowanego podejścia do uczenia się w kontekście inności, czy to w instytucji edukacyjnej, czy w innym kontekście, w grupach lub indywidualnie;





- kompetencję do decentracji – istotna cecha celów podejść pluralistycznych, polegająca na zmianie perspektywy i relatywności postrzegania rzeczywistości;
- umiejętność rozumienia nieznanymi cech językowych i/lub kulturowych oraz nieakceptowania niepowodzeń (komunikacyjnych lub związanych z nauką) poprzez wykorzystanie wszystkich dostępnych zasobów, szczególnie tych opartych na wzajemnym zrozumieniu;
- kompetencję dystansowania się – krytyczne spojrzenie na sytuację, zachowanie kontroli i unikanie całkowitego zanurzenia się w bezpośredniej interakcji lub działaniu polegającym na uczeniu się;
- umiejętność krytycznej analizy sytuacji lub działania, w które się jest zaangażowanym, związana z tzw. świadomością krytyczną;
- kompetencja uznania innego i odmienności;
- kompetencje w zakresie budowania i poszerzania pluralistycznego repertuaru językowego i kulturowego, uczenie się dostrzegania i aktywowania komunikacji dwujęzycznej lub różnojęzycznej w odpowiednich sytuacjach, pogłębianie wiedzy na temat stylów uczenia się studentów oraz rozwijanie motywacji do nauki języków i przedmiotów objętych programem nauczania.

Podsumowując, osoby różnojęzyczne charakteryzują się większą wrażliwością komunikacyjną, kreatywnością i świadomością metajęzykową (Piccardo, 2017). Co najważniejsze, podejścia pluralistyczne stanowią zmianę paradygmatu w edukacji, która prowadzi nie tylko do rozwoju osobowego studentów, ale także do uznania języków i kultur o niskim prestiżu. Prowadzi to do wzrostu tolerancji, otwartości i zrozumienia wobec przedstawicieli innych kultur. Edukacja pluralistyczna jest zatem niezbędnym krokiem w kierunku osiągnięcia szerszego zrozumienia między obywatelami Europy.

Bibliografia

- Beacco, J. C. (2005). *Languages and language repertoire: Plurilingualism as a way of life in Europe*. Strasbourg: Éditions du Conseil de l'Europe.
- (FREPA) *Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures: Competences and resources*. (2007). CELV, Graz. <https://www.ecml.at/Portals/1/documents/ECML-resources/CARAP-EN.pdf> [retrieved on: 14 02 2023]

Różnojęzyczność i obieg wiedzy

- same as in WHAT, not sure if we should keep it (check E. Piccardo's comment in Why)
- Following Piccardo's comment, this should be eliminated
- But, this text has richer Bibliography than in WHAT? Module / different title as well

(M. C. Conceição, P. De Sousa, & N. Costa)

Obszar szkolnictwa wyższego (ang.: *The Higher Education Area*, HEA) jest coraz bardziej zróżnicowany, różnojęzyczny i interkulturowy, między innymi ze względu na umasowienie i zróżnicowanie populacji studentów i pracowników w wyniku mobilności i internacjonalizacji. W





HEA, będącej różnojęzyczną i interkulturową przestrzenią nauczania i uczenia się (ang.: *a multilingual and multicultural teaching and learning space*, MMTLS), wszystkie działania i wszystkie strategie muszą brać pod uwagę nie tylko różnorodność, ale także włączanie społeczne.

Różnojęzyczność należy postrzegać jako nadrzędną w stosunku do języków i kultur w praktyce i teorii w MMTLS. Przez różnorodność rozumiemy wielość języków, kultur i poziomów wiedzy studentów i pracowników (nauczycieli i pracowników niebędących nauczycielami), a także wynikającą z tego różnorodność struktur zarządzania edukacją, które należy zorganizować w celu reagowania na istniejące potrzeby.

Głównym wyzwaniem jest zatem budowanie i rozpowszechnianie wiedzy (z poszanowaniem wiedzy o dziedzictwie każdego uczestnika MMTLS i wytwarzaniem wiedzy innowacyjnej) mającej wpływ na społeczeństwo, biorąc pod uwagę trzy poziomy: mezo, mikro i makro. Włączanie społeczne jest warunkiem *sine qua non*.

W MMTLS włączanie oznacza promowanie dostępu dla wszystkich (w tym grup marginalizowanych i mniejszości) w celu promowania równości i sprawiedliwości społecznej jako zasad demokratycznych, ale bez uszczerbku dla znaczenia akademickiego i oczekiwanych rezultatów w szkolnictwie wyższym.

Różnojęzyczność bierze pod uwagę zarówno różnorodność jak i włączenie. Z jednej strony różnorodność musi być brana pod uwagę we wszystkich strategiach i politykach językowych i komunikacyjnych, z drugiej strony bez inkluzywności nie będzie mowy o spójności społecznej, sprawiedliwym rozwoju kadry i wpływie społecznym. Zbyt duża różnorodność bez włączenia może doprowadzić do chaosu wieży Babel; zbyt duża inkluzja bez różnorodności może doprowadzić do nowomowy (w rozumieniu Orwellowskim).

Różnojęzyczność, różnorodność i włączenie społeczne będą generować korzyści dzięki jasnej strategii zachęcania do różnorodności z poszanowaniem sprawiedliwości i równości poprzez promowanie kompetencji interkulturowych i ciągłe pamiętanie, że wiedza o kulturach i językach (kompetencja różnojęzyczna i interkulturowa) odgrywają zasadniczą rolę w kształtowaniu interakcji i budowaniu wspomnianego powyżej kompromisu, który umożliwi ewolucję nauki.

Bibliografia

Bowater, L., & Yeoman, K. (2012). *Science communication: A practical guide for scientists*.

Brake, M. L., & Weitkamp, E. (Eds.). (2014). *Introducing science communication*. Bloomsbury.

Bucchi, M., & Trench, B. (2021). *Routledge handbook of public communication of science and technology*. Routledge

Conceição, M. C. (2016). Multilinguismo: Hierarquia(s) e equidade(s). In *El multilingüisme em blanc i negre* (pp. 13-18). Barcelona, UPF. ISBN 978-84-607-4.

Conceição, M. C. (2020). "Higher Education Language policies: global trends and local needs". In D. Pieters & T. Keersmaekers (Eds.), *Internationalisation of universities and the national language* (pp. 45-59). Berlin, Peter Lang. ISBN 978-3-631-81686-8.

Fürst, G., & Grin, F. (2022), Multilingualism and creativity: an integrative approach. In F. Grin et al., *Advances in interdisciplinary language policy* (pp. 509-530). Amsterdam, John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/wlp.9.25fur>

Sime, D., & Pavlenko, A. (2020). Multilingualism, diversity, and knowledge production: Challenges and opportunities. *Applied Linguistics*, 41(5), 749-764.





APATCHE

Adding Plurilingual Approaches to language Teacher Competences in Higher Education

Tardy, C. M. (2017). Plurilingualism in academic writing: Advancing multilingual writers' visibility and agency. *Journal of English for Academic Purposes*, 27, 65-75.



Funded by the
European Union



Part 3

Wyzwania stojące przed nauczaniem różnojęzycznym





Reprezentacje i przekonania języka jednojęzycznego

(N. Mačianskienė)

Polityka językowa kraju lub instytucji reprezentuje panującą ideologię lub zestaw przekonań politycznych, które ją charakteryzują. Żyjemy w zglobalizowanym – różnojęzycznym i interkulturowym – świecie XXI wieku, charakteryzującym się ogromną różnorodnością językową i kulturową. Różnorodność ta stale wzrasta ze względu na mobilność gospodarczą, zawodową i rekreacyjną; rosnące potrzeby w zakresie komunikacji informacyjnej oraz postęp technologiczny pozwalający na nabywanie i rozwój wielu języków. Mimo to, ideologia jednojęzyczności jest wciąż głęboko zakorzeniona w wielu obszarach naszego życia.

Jak definiuje Fuller (2018), „ideologie jednojęzyczne to systematycznie wyznawane zbiory przekonań, które przypisują dużą wartość językowi dominującemu w danym społeczeństwie, przypisując jednocześnie niewielką lub żadną wartość innym językom” (s. 122). Może to brzmieć paradoksalnie, ale ideologia ta jest powszechna w wielu wieloetnicznych społeczeństwach Globalnej Północy, w których dominuje jeden język i charakteryzują się wszechobecnymi ideologiami jednojęzycznymi (Fuller, 2018). Ideologie językowe mogą być tam dwójakiego rodzaju, tj. dominująca ideologia językowa (np. zwykle wyłącznie angielska) w przeciwieństwie do różnorodności językowej i ideologii standardowego języka państwowego (czystość i standaryzacja języka kosztem akceptacji dialektów, akcentów i innych odmian językowych). Obydwa typy ideologii nie odnoszą się jedynie do używania języka we wszystkich sferach życia; są przykładami relacji władzy pomiędzy różnymi grupami społecznymi i językowymi w kraju. W konsekwencji ideologia jednojęzyczności wywiera negatywny wpływ na istnienie, rozwój i utrzymanie języków dziedzictwa, gdyż eliminuje „prawdziwą rzeczywistość używania języka jako «mobilnego», świadczy o braku szacunku dla bogactwa kulturowego jednostek różnojęzycznych” (Salas i in. in., 2021), a zatem ma daleko idące implikacje dla równości, spójności społecznej, sprawiedliwości społecznej i innych ważnych kwestii dla świata demokratycznego.

Idea, że język reprezentuje naród, który posługuje tylko tym językiem, lub ideologia „jeden naród, jeden język” pojawiła się wcześniej we współczesnym świecie jako koncepcja państwa narodowego, nieistniejąca w średniowiecznej Europie. Chociaż większość ludzi na świecie jest różnojęzyczna, ideologie jednojęzyczne są nadal wszechobecne – można je dostrzec w mediach społecznościowych, w sferze politycznej, w dyskursie akademickim, gdzie inne języki poza dominującym są utrzymywane na dystans.

Jeśli chodzi o postrzeganie języka w kontekście edukacji, ideologia jednojęzyczności przejawia się w samym zrozumieniu sposobu nauczania, przyswajania i używania języków. Jednojęzyczna reprezentacja języka, czyli „pogląd, że komunikacja odbywa się tylko za pośrednictwem jednego języka na raz” jest wszechobecna jako aktywny wyznacznik w wielu krajach na poziomie makro, mezo i mikro, w przeciwieństwie do codziennych praktyk językowych, gdzie „komunikacja jednojęzyczna stanowi szczególny wyjątek od interakcji dwujęzycznych” (Perez-Quinones i Salas, 2021) i jest sprzeczna z badaniami dotyczącymi nabywania języka różnojęzycznego (Conteh &





Meier, 2014; Cook, 1992; May, 2014). Dlatego z zajęć języka obcego zazwyczaj wyklucza się używanie pierwszego języka osoby uczącej się (L1), a celem jest opanowanie języka docelowego na poziomie rodzimym. Angielski jako język nauczania i wprowadzenie CLIL do europejskich klas w ciągu ostatnich dwóch dekad zintensyfikowały jednojęzyczne nauczanie języków, skupiając się na języku angielskim jako docelowym (Cenoz & Gorter, 2013).

Bibliografia

- Blackledge, A. (2009). Monolingual ideologies in multilingual states: Language, hegemony and social justice in Western liberal democracies. *Equinoxonline*. <https://www.equinoxpub.com/home/wp-content/uploads/2017/02/Blackledge.pdf>
- Cenoz, J. & Gorter, D. (2013). Towards a plurilingual approach in English language teaching: Softening the boundaries between languages. *TESOL Quarterly*, 47(3). DOI: 10.1002/tesq.121
- Fuller, J. M. (2018). 'Ideologies of language, bilingualism, and monolingualism' in A. De Houwer & L. Ortega (Eds.) *The Cambridge handbook of bilingualism* (pp. 119–134). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316831922.007>
- Perez-Quinones, M., & Salas, C.C. (April 2021). How the ideology of monolingualism drives us to monolingual interaction. *Interactions*, 28(3).66–69. <https://doi.org/10.1145/3457871>
- Salas, C.C., Gonzales, L., Evia, C. & Perez-Quinones, M. A. (2021). Ideology of monolingualism: How ignoring bilingualism makes society less inclusive. http://respect2021.stcbp.org/wp-content/uploads/2021/05/305_Panels_05_paper_95.pdf

Dominacja tradycyjnego myślenia jednojęzycznego i opór we wprowadzaniu różnojęzyczności

(L. Abraitienė)

Opór wobec zmian jest powszechną tendencją ludzką, która utrudnia postęp i innowacje. Jest to szczególnie widoczne w kontekście nauki języków, gdzie w wielu społeczeństwach nadal dominuje jednojęzyczność, pomimo rosnącego zapotrzebowania na podejście różnojęzyczne.

Sposoby jednojęzyczne odnoszą się do praktyki mówienia, pisania i czytania w jednym języku, często dominującym w danej społeczności. Podejście to jest głęboko zakorzenione w wielu kulturach, prowadząc do oporu wobec zmian i braku uznania dla różnorodności językowej. Badania wykazały jednak, że różnojęzyczność może przynieść wiele korzyści w odniesieniu do poszczególnych osób, od rozwoju poznawczego po lepsze zrozumienie kulturowe i możliwości zatrudnienia.

Istnieją jednak również uzasadnione powody, dla których jednojęzyczność można postrzegać jako formę niepodejmowania nauki wielu języków, zwłaszcza uczenia się języków mniejszości. Po pierwsze, jednojęzyczność zapewnia poczucie stabilności i ciągłości komunikacji, szczególnie w bardziej tradycyjnych lub izolowanych społecznościach. Ponadto jednojęzyczność może pomóc w utrzymaniu różnorodności językowej, ponieważ różne społeczności zazwyczaj chronią używania swoich języków, aby zachować własną tożsamość kulturową. Wreszcie jednojęzyczność można





również postrzegać jako formę oporu wobec dominującej kultury lub języka (zob. Oxford, 2016; Yun, Hiver i Al-Hoorie, 2018), szczególnie w przypadkach, gdy dominujący język został narzucony w drodze kolonializmu lub w inny sposób formy ucisku.

Oczywiście należy pamiętać, że jednojęzyczność ma również wady. Jednym z najbardziej oczywistych jest to, że może ograniczać komunikację i interakcję z osobami z różnych środowisk językowych. Może to być szczególnie problematyczne w środowiskach, w których niezbędna jest komunikacja interkulturowa, na przykład w międzynarodowym biznesie lub dyplomacji. Dodatkowo jednojęzyczność może przyczynić się do marginalizacji jednostek lub grup, które nie posługują się językiem dominującym, co z kolei może utrwalić nierówności i wykluczenie społeczne (por. Coleman i Hagell, 2007; Masten, 2001).

Odpowiedź na pytanie, dlaczego niektórzy ludzie sprzeciwiają się przyjęciu podejścia różnojęzycznego, może być różnorodna. Jednym z powodów jest to, że zmiana może być trudna, a nauka nowego języka lub przystosowanie się do nowego sposobu komunikowania się może być zniechęcające. Ponadto mogą istnieć powody kulturowe lub ideologiczne, dla których niektóre osoby lub grupy sprzeciwiają się przyjęciu różnojęzyczności. Na przykład w niektórych społeczeństwach istnieje silne przywiązanie do dominującego języka jako symbolu tożsamości narodowej. W takich przypadkach przyjęcie podejścia różnojęzycznego może być postrzegane jako zagrożenie dla ustalonego porządku i należy się temu przeciwstawić.

Ideologia jednojęzyczności, jak podkreślono w badaniach Perez-Quinones i Salas (2021), może skłonić jednostki do interakcji wyłącznie w języku ojczystym, co prowadzi do wykluczenia i marginalizacji osób, dla których dany język nie jest językiem ojczystym. Wzmacnia to pogląd, że bycie jednojęzycznym jest normą, a inne języki i kultury mają zazwyczaj pomniejszony status. Tworzy to błędne koło, które utrwała status quo i ogranicza możliwości rozwoju i uczenia się.

Z drugiej strony podejście różnojęzyczne uznaje i celebryje różnorodność językową, promując nabywanie wielu języków i wspierając komunikację interkulturową. Raport Kinga (2017) „The Impact of Multilingualism on Global Education and Language Learning” w Cambridge English Perspectives „podkreśla znaczenie różnojęzyczności w dzisiejszym zglobalizowanym świecie, w którym jednostki i społeczności są coraz bardziej ze sobą powiązane.

Jednak pomimo korzyści płynących z różnojęzyczności wiele osób nadal opiera się zmianom i trzyma się jednojęzyczności. Może to wynikać z różnych czynników, takich jak tożsamość kulturowa, brak dostępu do zasobów do nauki języków i strach przed nieznanym. Przewyciężenie tego oporu wymaga zmiany sposobu myślenia z postrzegania różnorodności językowej jako zagrożenia na uznanie jej za cenny atut.

Podsumowując, chociaż jednojęzyczność może być głęboko zakorzeniona w wielu społeczeństwach, istotne jest uznanie korzyści płynących z różnojęzyczności oraz działanie na rzecz promowania różnorodności językowej i zrozumienia interkulturowego. Wymaga to przewyciężenia oporu wobec zmian i przyjęcia nowych sposobów myślenia i komunikowania się.





Jednym z potencjalnych rozwiązań jest skupienie się na promowaniu różnojęzyczności jako uzupełnienia, a nie zastąpienia jednojęzyczności. Może to obejmować zachęcanie poszczególnych osób do nauki dodatkowych języków przy jednoczesnym zachowaniu dotychczasowych praktyk językowych. Może to również obejmować promowanie dwujęzycznych lub różnojęzycznych programów edukacyjnych, które pozwalają jednostkom rozwijać biegłość w posługiwaniu się wieloma językami bez poświęcania swojego podstawowego języka lub tożsamości kulturowej.

Bibliografia

- Coleman, J., & Hagell, A. (2007). Adolescence, risk and resilience: A conclusion in adolescence, risk and resilience: against the odds. In J. Coleman & A. Hagell (Eds.), *Adolescence, risk and resilience: Against the odds* (pp. 165-174). John Wiley & Sons.
- Fletcher, D., & Sarkar, M. (2013). Psychological resilience: A review and critique of definitions, concepts, and theory. *European Psychologist, 18*, 12–23. doi: 10.1027/1016-9040/a000124
- King, L. (2017). *The Impact of multilingualism on global education and language learning*. <https://assets.cambridgeenglish.org/research/perspectives-multilingualism.pdf>
- Masten, A. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist, 56*, 227–238.
- Oxford, R. (2016). Toward a psychology of well-being for language learners: The EMPATHICS vision. In P.D. MacIntyre, T. Gregersen, & S. Mercer (Eds.), *Positive Psychology in SLA* (pp. 10–87). Multilingual Matters.
- Perez-Quinones, M., & Salas, C.C. (2021). How the ideology of monolingualism drives us to monolingual interaction, *Interactions, 28*(3).66–69. <https://doi.org/10.1145/3457871>
- Yun, S., Hiver, P., & Al-Hoorie, A. H. (2018). Academic buoyancy: Exploring learners' everyday resilience in the language classroom, *Studies in Second Language Acquisition, 40*(4), 805–830.

Polityki edukacyjne na poziomie makro, mezo, mikro i nano

(M. Wojakowska)

Promowanie różnojęzyczności stało się kamieniem węgielnym polityki edukacyjnej Unii Europejskiej. Do najważniejszych dokumentów na ten temat na poziomie mezo i makro należą:

- Europejski System Opisu Kształcenia Językowego [CEFR] (2001) oraz jego zaktualizowane i rozszerzone wydanie CEFR Companion Volume 2020 – zapewniają przejrzystą i spójną podstawę do opracowywania programów nauczania językowego, projektowania materiałów do nauczania i uczenia się a także poziomowanie znajomości języka obcego;
- A Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures: Competences and Resources [FREPA] (2007) – projekt rozszerzający ESOKJ w obszarze kompetencji różnojęzycznych i interkulturowych, proponujący listę deskryptorów z podziałem na trzy kategorie: Wiedza, Umiejętności i Kompetencje. Opisano tu także aktualny stan rozwoju edukacji różnojęzycznej i interkulturowej w Europie;



Funded by the
European Union



- Biała Księga w sprawie dialogu międzykulturowego (2008) – „Wspólne życie jako równi sobie w godności” – zalecenie Rady Europy dotyczące przeglądu strategii pedagogicznych dla wszystkich języków nauczanych w systemach edukacji w celu promowania dialogu międzykulturowego.

Ponadto, aby promować praktykę wzajemnego szacunku, UE zachęca do nauczania i uczenia się języków obcych oraz do mobilności wszystkich obywateli za pośrednictwem specjalnych programów działania:

- Erasmus+: Promowanie nauki języków i różnorodności językowej to jeden ze szczegółowych celów programu, w ramach którego finansuje się także wiele projektów wspierających nauczanie i uczenie się języków migowych oraz promujących świadomość różnorodności językowej i ochrony języków mniejszości;
- Europejski Dzień Języków – inicjatywa obejmująca różnorodne wydarzenia, których celem jest promocja nauki języków w całej Europie oraz podniesienie świadomości społeczeństwa na temat wielu języków używanych w Europie;
- European Language Label – nagroda Komisji Europejskiej ustanowiona w celu wspierania nowych inicjatyw w nauczaniu i uczeniu się języków, nagradzania nowych metod nauczania języków oraz podnoszenia świadomości na temat języków regionalnych i mniejszościowych.

Kultura i języki należą do podstawowych zadań UNESCO, które w ciągu ostatnich 60 lat opublikowało wiele dokumentów, instrumentów i programów na ten temat. Obejmują one:

- Międzynarodową Dekadę Języków Rdzennych – mającą na celu zapewnienie ludności rdzennej prawa do zachowania, rewitalizacji i promowania swoich języków oraz uwzględnienie różnorodności językowej;
- Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego – którego celem jest zachowanie różnorodności językowej i promowanie różnojęzycznej edukacji w języku ojczystym.

Wszystkie projekty, programy, akcje, konferencje i prezentacje służą podnoszeniu świadomości na temat różnorodności społecznej i promowaniu różnojęzyczności. W każdym państwie członkowskim urzędy na poziomie ministerstw edukacji i kultury realizują elementy europejskiej polityki edukacyjnej. Co roku opracowywane są nowe programy nauczania i podręczniki. Aby zapewnić ogólną spójność, tworzone są programy nauczania, których celem jest uwzględnienie różnych aspektów nauczania: celów ogólnych, celów szczegółowych/kompetencji, treści nauczania, podejść i działań, materiałów i zasobów, roli nauczycieli, współpracy i oceniania. Odpowiednie decyzje podejmowane są na wielu różnych poziomach, dlatego kontekst społeczny i status danych języków należy dokładnie przeanalizować indywidualnie (Rada Europy 2016).

Na poziomie poszczególnych instytucji edukacyjnych (poziom *mezo* i *mikro*) nauczyciele są zachęceni do udziału w wymianach między krajami, współpracy z nauczycielami z zagranicy, udziału w wydarzeniach upowszechniających i szkoleniowych organizowanych przez Radę Europy (www.coe.int/lang-CEFR), projektach organizowanych przez Unię Europejską .





Jednak nawet w krajach, które mają duże doświadczenie w zakresie grup zróżnicowanych językowo, nastawienie zmienia się powoli, ponieważ rządy niechętnie przyznają, że programy nauczania wymagają dostosowania.

Nauczanie różnojęzyczne na różnych poziomach systemu edukacji:

- o **Międzynarodowe (SUPRA)** – międzynarodowe instrumenty referencyjne
- o **System Krajowy (MACRO)** – plan studiów, program nauczania, strategiczne cele szczegółowe, wspólny rdzeń, standardy szkoleniowe
- o **Szkoła, placówka (MESO)** - dostosowanie programu nauczania lub planu nauki do specyfiki szkoły
- o **Klasa, grupa, nauczyciel (MICRO)** - wykorzystany podręcznik, zasoby
- o **Indywidualne (Nano)** - indywidualne doświadczenie uczenia się, trwającego całe życie (autonomicznego) rozwoju osobistego.

Na podstawie Beacco and Byram (2016).

Bibliografia

Beacco, J.C., & Byram, M. (2016). *Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education*. Council of Europe.

Common European Framework of Reference for Languages. Council of Europe (2001). Cambridge: Cambridge University Press.

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment.

Companion volume with new descriptors. Council of Europe (2020). <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>

Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures: Competences and resources. (2007). CELV, Graz. <https://www.ecml.at/Portals/1/documents/ECML-resources/CARAP-EN.pdf> [retrieved on: 14 02 2023]

White Paper on Intercultural Dialogue "Living Together as Equals in Dignity", Strasbourg: Committee of Ministers, Council of Europe.

https://www.coe.int/t/dg4/intercultural/source/white%20paper_final_revised_en.pdf [retrieved on: 14 02 2023]

Indywidualne wyzwania: wiedza, umiejętności, postawy i wartości

(D. Pundziuvienė, V. Misevičiūtė)

Jednym z największych indywidualnych wyzwań nauczania różnojęzycznego może być fakt, że zazwyczaj każdy uczący się przychodzi na zajęcia nie tylko z innym poziomem znajomości języka docelowego, ale także z innym różnojęzycznym repertuarem. Studentom może być trudno zintegrować swoją wiedzę o każdym języku w spójną całość, ponieważ wymaga to pewnego



Funded by the
European Union



zrozumienia, w jaki sposób języki są ze sobą powiązane i jak można ich efektywnie używać razem. Ocena indywidualnych potrzeb każdego uczącego się i dostosowanie nauczania do potrzeb całej grupy jest być może indywidualnym wyzwaniem nauczyciela. W nawiązaniu do tego Galante (2020) przedstawia swoje badania dotyczące wdrożenia strategii różnojęzycznych, w szczególności translanguagingu w programie nauczania języka angielskiego, z których wynika, że repertuar językowy uczących się nie jest wykorzystywany w praktyce, gdyż opierają się oni głównie na znajomości języka L1 (Gallante, 2020). Ponadto należy zauważyć, że aby pomóc studentom i nauczycielom w radzeniu sobie z indywidualnymi wyzwaniami, krajowy system edukacji powinien wspierać i promować nauczanie różnojęzyczne w szkołach i na uczelniach. Według Herzoga-Punzenbergera i in. (2017) „Wyzwanie polega zatem na zaoferowaniu różnojęzycznego systemu nauczania, który wspiera włączenie wszystkich uczniów, w którym mogą rozwijać swój pełny potencjał językowy, poznawczy i emocjonalny” (s. 8).

Nauczanie różnojęzyczne może wiązać się z wieloma wyzwaniami dla uczących się, a mianowicie:

WIEDZA

Słownictwo: Kiedy używa się wielu języków, studenci mogą mieć trudności z zapamiętaniem słownictwa w każdym z nich, szczególnie jeśli są to zupełnie różne języki. Mogą mieć trudności z przełączaniem się między językami i mogą mylić słowa lub znaczenia.

Gramatyka i rejestr: Różne języki mają różne zasady gramatyczne, co może być mylące dla studentów. Mogą zacząć mylić struktury zdań, kolejność słów, rejestr, czasy czasowników i inne pojęcia gramatyczne w wielu językach.

Różnice kulturowe: Język i kultura są ze sobą ściśle powiązane, a studenci mogą mieć trudności ze zrozumieniem niuansów kulturowych w językach używanych w procesie nauczania. Może to być szczególnie trudne, jeśli osoba ucząca się nie jest zaznajomiona z kulturą związaną z konkretnym używanym językiem.

Komunikacja interkulturowa: W różnych krajach obowiązują różne zasady komunikacji, zarówno werbalne, jak i niewerbalne. Komunikowanie się w oparciu o wiele zasad interkulturowych może dezorientować uczących się, ponieważ niektóre koncepcje są całkowitymi przeciwieństwami. Znajomość różnic może być jeszcze trudniejsza do pokonania niż niewiedza.

UMIEJĘTNOŚCI

Integracja języków: studentom może być trudno zintegrować swoją wiedzę o każdym języku w spójną całość. Wymaga to zrozumienia, w jaki sposób języki są ze sobą powiązane i w jaki sposób można ich efektywnie używać razem.

Pomieszanie językowe: Nauczanie różnojęzyczne może czasami powodować, że uczący się mylą podobne słowa lub struktury w różnych językach. Na przykład osoba może mieszać słowa lub składnię z kilku różnych języków podczas mówienia lub pisania.





Umiejętności poznawcze: Nauczanie różnojęzyczne może być dla studenta bardziej wymagające psychicznie, ponieważ wymaga od przełączania się między różnymi systemami językowymi. Może to być szczególnie trudne dla uczących się ze słabymi umiejętnościami tłumaczenia.

Przetwarzanie poznawcze: W koncepcjach różnojęzycznych oczekuje się odmiennych kulturowo wyników poznawczych. Zrozumienie, czego żądają i akceptują nauczyciele, może być mylące, ponieważ istnieją różne sposoby konstruowania wiedzy i uzyskiwania akceptowalnych poznawczo wyników.

POSTAWY I WARTOŚCI

Czas i wysiłek: Nauczanie różnojęzyczne może być czasochłonne zarówno dla nauczyciela, jak i studenta, wymagając znacznej ilości dodatkowego czasu i wysiłku.

Postawa: Tolerancja odmienności jest często koncepcją, która wydaje się możliwa do zrealizowania w teorii; jednak w praktyce studentom może być trudno zrozumieć własne stanowisko i przewyżczyć różnice, które są nieoczekiwane lub sprzeczne z przekonaniami społecznymi/kulturowymi. Uznanie i przewyżczenie dyskomfortu wymaga czasu i wpływa na nasze nastawienie.

Wartości: W nauczaniu różnojęzycznym może nie być jasne, co jest właściwe i dobre. Może to prowadzić do wielu nieporozumień wśród osób uczących się.

Bibliografia

- Galante, A. (2020). Pedagogical translanguaging in a multilingual English program in Canada: Student and teacher perspectives of challenges. *System Journal*, 92.
<https://doi.org/10.1016/j.system.2020.102274>
- Herzog-Punzenberger, B., Le Pichon-Vorstman, E., & Siarova, H. (2017). 'Multilingual Education in the Light of Diversity: Lessons Learned', *NESET II report*, Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi: 10.2766/71255.





Part 4

Postawy i wartości





Otwarte, włączające interkulturowe nauczanie

(K. Peeters)

Tworzenie różnojęzycznych, interkulturowych przestrzeni nauczania i uczenia się (IntlUni, 2015) w szkolnictwie wyższym ma kluczowe znaczenie, jeśli chcemy, aby nasze uniwersytety były naprawdę zróżnicowane i włączające oraz prawdziwie międzynarodowe, jednocześnie wspierając lokalne i regionalne zaangażowanie i wpływ. Podstawową misją uniwersytetów jest przygotowanie kolejnych pokoleń obywateli do udanego życia zawodowego i osobistego w naszych interkulturowych społeczeństwach. Nie można tego osiągnąć bez pielęgnowania kluczowych (europejskich) wartości, takich jak różnorodność, włączenie i demokratyczny udział w społeczeństwie, oraz kluczowych kompetencji, takich jak kompetencja różnojęzyczna (Rada UE, 2018, 2019). Otwarte, włączające, interkulturowe nauczanie oznacza zatem włączenie wszystkich osób obecnych w coraz bardziej międzynarodowej grupie oraz włączenie wszystkich języków istotnych dla celów dydaktycznych i efektów uczenia się naszych programów uniwersyteckich i kursów indywidualnych.

Otwartość na inne języki i kultury obecne w sali wykładowej jest prawdopodobnie główną wartością wspierającą wszelkie próby zintegrowania podejścia różnojęzycznego w nauczaniu i uczeniu się języków, traktowane jako wysiłek zespołowy (zob. na przykład Luring i in., 2021 na temat pozytywnego wpływu otwartości językowej i kulturowej na działalność międzynarodowych zespołów badawczych). Otwartość w nauczaniu interkulturowym wiąże się z kwestionowaniem niektórych z naszych najczęstszych praktyk oraz naszych własnych wartości i uprzedzeń; dlatego otwarta i wrażliwa kulturowo postawa wobec różnorodności językowej i kulturowej zakłada słuchanie, skuteczną komunikację, unikanie dwuznaczności, szanowanie różnic i brak osądu (L-E-A-R-N, Rubicondo, 2021, s. 38). Otwartość jest kluczowa, ponieważ równoważy ryzyko wynikającego z dobrych intencji, ale szkodliwych sposobów stereotypizowania „innych” (Page, 2021). Jak stwierdzono w tomie CEFR Companion Volume (2020, s. 123–128), nauczanie interkulturowe jako praktyka wrażliwa kulturowo implikuje wartości edukacyjne związane z różnojęzycznym uczeniem się i nauczaniem, które ułatwiają tworzenie interkulturowej przestrzeni uczenia się, otwartej na różne społeczno-kulturowe oraz praktyki, przekonania, konwencje i perspektywy socjolingwistyczne. Oznacza to, że nauczyciele dostrzegają potencjalne problemy interkulturowe, promują kluczowe postawy interkulturowe, takie jak szacunek, otwartość i ciekawość, powstrzymują się od oceny i rozwiewają błędne wyobrażenia na temat innych kultur (Byram, 2009; Awad i in., 2023) oraz cenią równość i społeczną sprawiedliwość, różnorodność kulturową, godność ludzką i prawa człowieka.

Otwarte, włączające, interkulturowe nauczanie odzwierciedla postawy i wartości wyznawane przez nauczycieli, przekazując je swoim uczniom, którzy uczą się rozpoznawać konwencje komunikacyjne i ich wpływ na procesy dyskursu, wyjaśniać swoją interpretację specyficznych kulturowo opinii, praktyk, przekonań i wartości, wskazywać podobieństwa i różnice w stosunku do własnej i innych kultur oraz z empatią wnikać w perspektywę oraz sposoby myślenia i odczuwania innej osoby. Otwarte, włączające, interkulturowe nauczanie tworzy pozytywną i wspierającą atmosferę,





okazując zainteresowanie i szacunek wobec innych oraz dociekając praktyk i przekonań społeczno-kulturowych i socjolingwistycznych. Przydatne przykłady i podstawowe zasady tego, jak nauczyciel może rozwijać kompetencje komunikacyjne, interkulturowe, zob. Rubicondo (2019, s. 28-41). Nauczanie interkulturowe rozwija ważne umiejętności miękkie, takie jak praca zespołowa, umiejętność rozwiązywania konfliktów, wspólne nadawanie znaczenia i zachęcanie do wzajemnej oceny. Ponadto w różnorodnej, interkulturowej przestrzeni nauczania i uczenia się uczniowie uczą się razem ze swoim nauczycielem w bezpiecznym i zachęcającym środowisku, czują się bardziej zmotywowani i mniej powstrzymują się od używania języka obcego.

Bibliografia

- Awad, H., Peeraer, J. & Peeters, K. (2023) CLAIM-tool, An educational tool for the development and assessment of intercultural competences. <https://claim.flw.uantwerpen.be/>
- Bennett, M. (2004). Becoming interculturally competent. In J. Wurzel. (Ed.), *Toward multiculturalism. A reader in multicultural education* (pp. 62-77). Newton, MA: Intercultural Resource.
- Byram M. et al. (2009). *Multicultural societies, pluricultural people and the project of intercultural education*. Council of Europe, Language Policy Division, Strasbourg. <https://rm.coe.int/multicultural-societies-pluricultural-people-and-the-project-of-interc/16805a223c>
- Council of the European Union (2018). Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning. education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/key-competences.
- . (2019). Council Recommendation of 22 May 2019 on a comprehensive approach to the teaching and learning of languages. *European Journal of Language Policy* 11(1), 129–137, also available at eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2019.189.01.0015.01. ENG.
- Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion volume (CEFR)*. Council of Europe Publishing, Strasbourg. <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>.
- Deardorff, D. (Ed.). (2019). *The SAGE handbook of intercultural competence*. Sage.
- Grin F. (dir.) (2018). *MIME Vademecum, Mobility and Inclusion in Multilingual Europe*. <https://www.mime-project.org/vademecum/>.
- IntlUni. (2015). *The challenges of the multilingual and multicultural learning space in the International University*. Erasmus Academic Network, 2012-2015, www.intluni.eu.
- Lauring, J., Butler, C.L., Paunova, M., & Uman, T. (2021). Openness towards language differences and cultural differences in multicultural teams: How do they interact? *European Journal of International Management*. <https://doi.org/10.1504/EJIM.2021.10035139>.
- Page, C. (2021). *Foundations of Intercultural Teaching*. Kwantlen Polytechnic University. <https://kpu.pressbooks.pub/foundationsofinterculturalteaching/>
- Rubicondo, K. (2021). *Intercultural competence. Trainers manual*. https://www.ballarat.vic.gov.au/sites/default/files/2021-04/COB%20IC%20Trainers%20Manual_FA_SMALL.pdf





Ekologiczne podejście do nauczania języków, nauczanie wrażliwe językowo

(N. Mačianskienė & V. Bijeikienė)

Ekologię języka po raz pierwszy skonceptualizował amerykański lingwista Einar Haugen we wczesnych latach siedemdziesiątych XX wieku roku jako „badanie interakcji pomiędzy dowolnym językiem a jego środowiskiem” (Haugen, 1972, 325), przejmując ten termin z dziedziny biologii. Przez środowisko Haugen miał na myśli społeczeństwo, które używa języka jako swojego kodu; uważał, że język istnieje tylko w naszych umysłach i funkcjonuje, gdy wchodzimy w interakcję z innymi w środowisku społecznym i naturalnym, zapewniając „perspektywę holistyczną, wieloaspektową i dynamiczną” (Eliasson, 2015, 78). Obecnie koncepcja ekologii zyskała szerszą perspektywę ze względu na migracje, zanieczyszczenia i inne globalne problemy, przed którymi stoją społeczeństwa. Koncepcja języka również uległa zmianie, obejmując szersze, głębsze i bardziej zróżnicowane kwestie społeczne i związane ze zmianami językowymi: dominacja niektórych języków nad innymi, marginalizacja, zagrożenie, językowe prawa człowieka, śmierć języka, rewitalizacja i ożywienie języków itp.

Ekologiczne podejście do nauczania języków opiera się na spojrzeniu Haugena na języki, uznającego język za złożony i dynamiczny system, a naukę języków jako proces aktywnego uczestnictwa, na który wpływa otoczenie osobiste, kulturowe i społeczne uczącego się, działającego autonomicznie i wykorzystującego własne strategie uczenia się. Dlatego obowiązkiem nauczycieli jest zapewnienie uczącym się możliwości poznawania języka, odkrywania go poprzez różne zajęcia i zadania. Rhalmi (2010) podaje następujące zasady ekologicznego podejścia do nauczania języków:

- uznanie różnorodności uczących się i ich środowisk;
- dostosowanie nauczania do potrzeb i preferencji uczących się;
- zapewnienie wzajemnej interakcji studentów podczas zajęć;
- uznanie, że biegłość studentów pojawi się, jeśli zapewni się im możliwości poznawania i odkrywania języków poprzez różne zajęcia i zadania.

Dlatego też, aby zapewnić zastosowanie tych zasad w praktyce, ekologiczne nauczanie języków powinno być kontekstualizowane, czyli oparte na doświadczeniach uczących się i wspierane wykorzystaniem różnych autentycznych materiałów; powinno być także spersonalizowane – studenci powinni mieć możliwość wyboru tematów, zadań itp. i autonomiczne – studenci powinni kontrolować swoją naukę, mieć możliwość refleksji i samooceny oraz stosować różne strategie uczenia się; w związku z tym powinni mieć możliwość nabywania języka i używania go w rzeczywistych sytuacjach.

Można stwierdzić, że ekologiczne podejście do nauki i nauczania języków to podejście holistyczne, które ceni, szanuje, zapewnia, wspiera i stwarza możliwości angażowania i rozwoju wszystkich





uczących się, niezależnie od tego, jak bardzo są zróżnicowani kulturowo i językowo, innymi słowy: powinno to być uczenie się i nauczanie języków wrażliwe lub wrażliwe pod względem językowym. CEFR Companion Volume wyraźnie promuje podejście zorientowane na działanie (2020, s. 29), które w pełni wdraża zasady ekologicznego nauczania języków obcych, jak wykazali Piccardo i North (2019).

Koncepcja nauczania wrażliwego językowo została dokładnie zbadana i szeroko promowana w ramach europejskiego projektu badawczego „Linguistically Sensitive Teaching in All Classrooms (LISTIac)”. Definicja LST zaproponowana przez partnerstwo projektowe opiera się na konceptualizacji kompetencji różnojęzycznych w CEFR Companion Volume (2020). Mianowicie, LST jest postrzegane jako zdolność nauczyciela do wykorzystywania i zachęcania do korzystania z kompetencji różnojęzycznych uczniów w całej szkole, gdzie kompetencja różnojęzyczna odnosi się do „umiejętności elastycznego korzystania z wzajemnie powiązanego, nierównego, różnojęzycznego repertuaru” (CEFR Companion Volume, 2020, s. 28). LST czerpie z dwukierunkowego rozumienia edukacji różnojęzycznej zaproponowanej przez ECML jako edukacja na rzecz różnojęzyczności i edukacja przez różnojęzyczność, tak aby różnorodność języków i kultur w klasie stała się zarówno celem, jak i źródłem praktyki edukacyjnej (<https://www.ecml.at/>).

Zapotrzebowanie na LST można ogólnie wytłumaczyć zasadą, że „wszyscy uczniowie w UE potrzebują nauczycieli, którzy są wrażliwi językowo i szybko reagują” (<https://listiac.org/>). W czasach rosnącej różnojęzyczności i interkulturowości przestrzeni uczenia się na wszystkich etapach i cyklach edukacyjnych uważa się, że „wrażliwość językowa jest warunkiem wstępnym tak istotnych pojęć, jak zaufanie i pozytywne relacje społeczne w edukacji” (Bergroth i Haagensen, 2020). Co więcej, LST jest ściśle powiązane z włączeniem językowym. Według Ituiño Aguirre i in. LST odnosi się do aktu traktowania języków uczniów w sposób włączający, a tym samym wrażliwy, we wszystkich praktykach pedagogicznych (2021). W związku z tym LST w dużej mierze pokrywa się z tak zwanym „nauczaniem reagującym językowo” (Lucas i in., 2008) oraz „nauczaniem przez perspektywę różnojęzyczną” (Cummins i Persad, 2014; Mačanskienė i Bijeikienė, 2021).

Bibliografia

- Bergroth, M., & Haagensen, J. (2020). Relationships and linguistically sensitive teaching: Developing teacher practicum at Åbo Akademi University. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 11(3). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2020/relationships-and-linguistically-sensitive-teaching-developing-teacher-practicum-at-abo-akademi-university>
- Council of Europe. (2020) *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>
- Cummins, J. & Persad, R. (2014). Teaching through a multilingual lens: The evolution of EAL policy and practice in Canada. *Education Matters*, 2(1),3–40.
- Eliasson, S. (2015). The birth of language ecology: interdisciplinary influences in Einar Haugen's "The ecology of language. *Language Sciences*, 50, 78-92. <https://doi.org/10.1016/j.langsci.2015.03.007>
- Ituiño Aguirre, L., van der Worp, K., Saragueta, E., Galdos, O., & Gaspar, A. (2021). Linguistically sensitive teaching in a multilingual context: perceptions of pre-service teachers of the Basque autonomous community. *Sustainable Multilingualism*, 18, 45–70.





- Lucas, T., Villegas, A.M., & Freedson, M. (2008). Linguistically responsive teacher education: Preparing classroom teachers to teach English language learners. *Journal of Teacher Education*, 59(4),361–373. <https://doi.org/10.1177%2F0022487108322110>
- Piccardo, E., & North, B. (2019). *The Action-oriented approach: a dynamic vision of language education*. Bristol: Multilingual Matters.
- Rhalmi, M. (2010). *Explore the ecological approach to language learning and teaching*. https://www.myenglishpages.com/blog/ecological-approach-to-language-learning/?utm_content=cmp-true

Nauczanie grupowe: nauczyciele i studenci jako partnerzy

(M. Wojakowska)

Rosnąca migracja ludności i różnorodność w krajach europejskich mają wpływ na znaczenie języków w szkołach, a co za tym idzie, na nauczanie wszystkich języków i przedmiotów. Nie należy zapominać o roli nauczyciela w rozwijaniu kompetencji różnorodnych i interkulturowych. Nauczyciele nie tylko pomagają uczniom rozwijać kompetencje funkcjonalne, muszą potrafić wchodzić w interakcje z osobami należącymi do innych grup społecznych w kontekście krajowym i regionalnym i mówiącymi tym samym lub innym językiem, ale także pomagają kształtować uczniów, zarówno jako jednostki, jak i jako aktywnych członków swojej społeczności.

Nauczyciele są kluczem do wdrożenia i powodzenia każdego programu nauczania. Przegląd programów nauczania, zmiana celów uczenia się i tworzenie materiałów dydaktycznych to ważne elementy każdej reformy programu nauczania, ale ostatecznie to nauczyciele są odpowiedzialni za wybór i wspieranie doświadczeń edukacyjnych oraz wdrażanie działań, które są znaczące dla uczniów i umożliwiają im osiągnięcie celów edukacyjnych.

Głównym celem włączenia edukacji różnorodnej i międzykulturowej do programu nauczania może być ożywienie nauczania. Nacisk można położyć na nauczanie przedmiotów i uczenie się przez całe życie lub na sposób nauczania przedmiotów. Najważniejszym celem edukacji różnorodnej jest pomoc uczniom w stawaniu się autonomicznymi i niezależnymi. Aby osiągnąć ten cel należy przenieść punkt ciężkości z nauczania na umożliwienie skutecznego uczenia się oraz promować koncepcje odpowiedzialności i refleksji nad uczeniem się. Podejście do nauczania skoncentrowane na studencie sprawia, że studenci są aktywni, nabywają umiejętności rozwiązywania problemów, samodzielnego myślenia i samodzielnego uczenia się.

Z uwagi na fakt, że różnorodność nie jest ciągle jeszcze postrzegana pozytywnie w nauczaniu języków, nauczyciele i uczniowie nie zawsze wiedzą, jak z niej korzystać. Według badania przeprowadzonego w listopadzie 2009 roku przez Europejskie Centrum Języków Nowożytnych w ramach projektu MARILLE prawie wszyscy nauczyciele (90%) mają jedynie mgliste pojęcie na temat zarządzania różnorodnością językową i kulturową w klasie (Boeckmann i in., 2011). Jednocześnie 93% zgadza się, że praktyka nauczania w większości klas językowych powinna promować różnorodność przy takich samych reakcjach studentów. Wskazuje to, że w celu promowania





różnojęzyczności potrzebne są zmiany we wszystkich obszarach edukacji: w opracowywaniu programów nauczania i materiałów dydaktycznych, a także w kształceniu nauczycieli, organizacji szkół, czy wreszcie w nauczaniu praktycznym.¹

Bibliografia

Boeckmann, K.-B., Aalto, E., Abel, A., Atanasoska, T., & Lamb, T. (2011). *Promoting plurilingualism – majority language in multilingual settings*. Strasbourg: Council of Europe Publishing (Publications of the European Centre for Modern Languages, Graz)

Różnojęzyczność jako wartość dodana w nauczaniu, badaniach i zaangażowaniu społecznym

(M.Wojakowska)

Aby promować różnojęzyczność i umożliwić wszystkim studentom rozwój pełnego zakresu języków, ważne jest, aby oni wszyscy byli edukowani w zakresie tego, jak być częścią społeczeństwa coraz bardziej różnojęzycznego. Muszą czuć się bezpiecznie w swojej różnojęzyczności, na którą wpływają poglądy ogółu społeczeństwa. Jeśli wszyscy studenci zaczną czerpać przyjemność z różnorodności języków w swoich społecznościach i rozwiną zaniepokojenie, stworzy to środowisko, w którym będą mogli być dumni ze swojej własnej różnojęzyczności. Różnojęzyczność powinna być pożądana dla wszystkich i powinna zwiększać motywację do ogólnego zdobywania większej wiedzy o językach i uczenia się większej liczby języków. Jedną z zachęt i rezultatów tego jest uznanie i czerpanie przyjemności z różnych kultur, literatury i tekstów, dyskursów, stylów i gatunków.

Należy również przyznać, że edukacja promująca różnojęzyczność obejmuje wszystkich studentów i wszystkie przedmioty. Musi mieć charakter włączający, uznawać i wykorzystywać wszystkie umiejętności językowe, a także uwzględniać szereg umiejętności i pochodzenie kulturowe. Środowisko, które ceni różnojęzyczność, może budować pewność siebie, radość i świadomość w używaniu różnych języków, jednocześnie umożliwiając uczącym się rozwinięcie silnego i pozytywnego poczucia własnej tożsamości. Szacunek dla studentów obejmuje także uwzględnianie ich głosu w procesie uczenia się poprzez innowacje pedagogiczne, których celem jest promowanie autonomii studentów i odpowiedzialności za procesy i wyniki uczenia się (Boeckmann *et al.*, 2011).

Bibliografia

¹ Różne zasoby internetowe mogą być wykorzystywane do wspierania pluralistycznych koncepcji w nauczaniu. Większość z tych zasobów jest łatwo dostępna dla nauczycieli (patrz <https://carap.ecml.at/Materials/tabid/2313/language/fr-FR/Default.aspx>). Inne zasoby dotyczące reformy programu nauczania są również łatwo dostępne dla nauczycieli i innych zainteresowanych stron (patrz <https://tools.ecml.at/matrix/> w ramach projektu CEFR QualiMatrix ECML).





Boeckmann, K.B., Aalto, E., Abel, A., Atanasoska, T., & Lamb, T. (2011). *Promoting plurilingualism - majority language in multilingual settings*, European Centre for Modern Languages of the Council of Europe.
<https://www.ecml.at/Resources/ECMLresources/tabid/277/ID/22/language/en-GB/Default.aspx>

Podsumowanie: podejście różnojęzyczne w szkolnictwie wyższym: bardzo potrzebna zmiana paradygmatu, dla której kluczowe znaczenie ma szkolenie kompetencyjne

(M. C. Conceição)

Podejścia różnojęzyczne w szkolnictwie wyższym implikują zasadniczą transformację i zmianę paradygmatu w edukacji językowej. Podejścia te uwzględniają różnojęzyczny charakter otaczającego świata, w którym coraz bardziej koncentrujemy się edukacji na poziomie lokalnym traktując priorytetowo biegłość w wielu językach i umiejętności czytania i pisanie. Kształcenie kompetencji staje się kluczowe dla umożliwienia studentom skutecznego życia w różnorodnych środowiskach językowych i kulturowych.

Podejścia różnojęzyczne uznają wartość wszystkich języków i odmian, jakie posiada student, w tym języka L1, i mają na celu włączenie ich do doświadczeń edukacyjnych i badawczych. Promują edukację włączającą poprzez uznanie i docenienie różnorodności językowej i kulturowej uczących się. Podejścia te umożliwiają studentom przyjęcie własnej tożsamości językowej i wzmacniają poczucie przynależności. Poprawiają także umiejętności komunikacyjne uczących się, umożliwiając im skuteczną interakcję w środowiskach różnojęzycznych i interkulturowych, zarówno akademickich, jak i zawodowych.

Szkolenie w zakresie kompetencji różnojęzycznych przygotowuje studentów do wymagań zglobalizowanego rynku pracy, na którym wysoko cenione są różnojęzyczność i zrozumienie interkulturowe. Wyposażają one bowiem absolwentów w uniwersalne umiejętności, które umożliwiają im poruszanie się w różnych kontekstach zawodowych i współpracę z osobami z różnych środowisk językowych i kulturowych.

